

A.12. LA PRESTACIÓ ECONÒMICA PER CURES EN L'ENTORN FAMILIAR

Les incidències entorn del cobrament en el cas de la prestació de la dependència han continuat ocupant una part important de les queixes rebudes al Síndic aquest darrer any. El desplegament del sistema de protecció social previst per la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, malgrat l'avenç que representava, ha estat molt dificultós des de bon principi i ha generat un nombre considerable de queixes. Les mesures de restricció de la despesa adoptades per les administracions públiques han impactat de manera punyent en el col·lectiu de persones dependents, moltes de les quals encara no havien pogut accedir efectivament als serveis o les prestacions establerts per la Llei. Aquestes restriccions han afectat més intensament la prestació econòmica per cures en l'entorn familiar.

La prestació econòmica per cures en l'entorn familiar, tot i que la Llei la concep amb caràcter excepcional, ha tingut un reconeixement ampli, derivat, en part, de la insuficiència de serveis per atendre completament les necessitats de les persones dependents.

Ara bé, si l'any 2010 ja es van adoptar algunes mesures tendents a l'ajornament del pagament d'aquestes prestacions, les que conté el Reial decret llei 20/2012, de 13 de juliol, de mesures per garantir l'estabilitat pressupostària i de foment de la competitivitat, han suposat un punt d'inflexió radical en el procés de reconeixement i en l'efectivitat dels drets.

En l'informe de l'any anterior es feia referència a aquestes mesures, i durant el 2013 se n'han fet notar els efectes. Així, les queixes plantejades amb relació als procediments de dependència, encara que no de manera exclusiva, estan majoritàriament relacionades amb aquests canvis.

D'una banda, s'han rebut diverses queixes per la rebaixa de l'import de la prestació econòmica. El Reial decret llei 20/2012 ha comportat la reducció d'un 15% de l'import mensual de la prestació econòmica per

cures en l'entorn familiar. També possibilitava que les comunitats autònomes apliquessin una reducció addicional, però a Catalunya no s'ha fet, la qual cosa cal valorar positivament des del punt de vista dels drets de les persones dependents. En els casos estudiats, el Síndic ha comprovat que les rebaixes (reduccions) s'ajustaven a aquestes previsions legals i que l'Administració n'havia informat expressament les persones afectades.

Un altre grup nombrós de queixes fa referència a la demora en el pagament en el cas de persones a qui s'ha reconegut la prestació.

Les modificacions en matèria de dependència han afectat especialment les prestacions per cures en l'entorn familiar

El Reial decret llei 20/2012 va establir que l'efectivitat d'aquesta prestació restava subjecta a un termini suspensiu màxim de dos anys des de la data de la resolució de reconeixement de la prestació o des del transcurs del termini de sis mesos des de la sol·licitud en cas que no s'hagués notificat la resolució expressa dins d'aquest termini. Aquest període de suspensió seria aplicable tant a les prestacions ja reconegudes en el moment de l'entrada en vigor del Reial decret llei que no s'havien començat a pagar com a les que es reconeguessin a partir d'aquell moment.

El Departament de Benestar Social i Família va informar que no aplicaria aquesta suspensió fins al màxim de dos anys, i va anunciar que els pagaments es farien en el termini més breu possible en funció de la situació pressupostària i de tresoreria. En la tramitació d'algunes queixes es detecta que, efectivament, s'ha anat començant a fer el pagament de les prestacions, encara que amb un retard considerable. Ara bé, en una informació posterior el Departament ha indicat que, tot i que manté la intenció de no aplicar el termini màxim, es veu obligat a ajornar el pagament d'aquestes prestacions per un període més llarg.

Malgrat els forts condicionants de les polítiques pressupostàries, no es pot deixar de valorar que les restriccions establertes impliquen limitar el dret de les persones dependents que les seves necessitats siguin ateses adequadament i a aconseguir un nivell més alt d'autonomia personal i d'exercici dels seus drets. A més, l'ajornament de la prestació per cures en l'entorn familiar suposa un greuge comparatiu per a les persones dependents a qui es reconeix aquesta prestació amb relació a les persones a qui es concedeix un altre tipus de prestació o servei.

També han estat molt nombroses les queixes per la manca de cobrament de quanties derivades d'endarreriments de prestacions reconegudes. En aquest bloc d'impagaments en el termini establert, hi ha dos supòsits: el de les persones a qui s'ha fet un ajornament per un període de cinc anys, en aplicació del Reial decret llei 8/2010, de 20 de maig, i el de les persones a qui s'ha fet un ajornament a vuit anys, d'acord amb el Reial decret llei 20/2012, de 13 de juliol.

L'incompliment o inexistència del calendari de pagaments genera incertesa en les persones afectades

A diferència dels primers, en aquest segon cas les persones no han rebut una comunicació expressa del calendari de pagaments ni de la quantia corresponent a cada fracció, sinó que únicament se'ls ha informat de la possibilitat d'ajornar-les. La interpretació del precepte que empara aquest ajornament porta a concloure que a partir del primer any serà exigible el pagament de la part corresponent, però en qualsevol cas seria convenient que s'oferís una informació més explícita a les persones interessades.

Davant aquesta problemàtica relativa al pagament, el Síndic ha suggerit que s'estableixi un pla de pagament que fixi terminis concrets per satisfer les prestacions reconegudes d'acord amb uns criteris objectius

(grau de dependència, import de la prestació, edat de la persona, renda, etc.) i que se n'informi les persones interessades.

Sobre això el Departament de Benestar Social i Família ha assenyalat que la situació pressupostària feia necessari prioritzar el pagament a les persones o famílies en situació de més vulnerabilitat, per la qual cosa el Departament valorava les circumstàncies concretes de cada cas per atendre aquests pagaments en primer lloc. També ha indicat que els criteris per detectar aquestes situacions seran els establerts pels serveis socials bàsics, que els hauran de comunicar a la Generalitat per valorar-los.

Cal garantir la transparència en l'aplicació de criteris objectius de prioritat per als pagaments de prestacions

Cal dir que en la tramitació de diverses queixes que plantejaven situacions certament delicades s'ha comprovat que s'ha avançat el pagament total o parcial dels endarreriments. El Síndic ha tingut en compte les circumstàncies de cada cas i els elements plantejats com a possibles criteris de prioritització, ha informat les persones interessades sobre aquesta possibilitat i ha suggerit a l'Administració la possibilitat de prioritzar els pagaments en situacions de provada urgència.

En qualsevol cas, l'aplicació d'uns criteris de prioritat davant la impossibilitat d'atendre tots els pagaments ha d'anar acompanyada de garanties de seguretat, publicitat i transparència. En aquest sentit, és important establir expressament criteris objectius i donar-los a conèixer a les persones afectades i als serveis socials bàsics si efectivament la seva intervenció en la detecció d'aquestes situacions és determinant.

Queixa 05229/2012

L'interessat presenta una queixa per la manca de pagament d'una prestació econòmica per cures en l'entorn familiar i de la quantia corresponent als efectes retroactius de la prestació, sobre els quals se li havia comunicat el fraccionament i ajornament a cinc anys.

El Departament de Benestar Social i Família comunica que la situació econòmica fa impossible preveure de manera exacta el moment del pagament. El Síndic suggereix que, davant dels casos de dependència, s'estableixi un pla de pagament que fixi terminis concrets per satisfer les prestacions reconegudes i que tingui en compte criteris objectius, com ara la data en què s'havia d'haver fet efectiva, el grau de dependència de la persona, l'import de la prestació, entre d'altres, i que es comuniqui expressament a les persones afectades.

El Departament indica que es fa necessari prioritzar les situacions de més vulnerabilitat i que, després de valorar les circumstàncies concretes de cada cas, s'atenen aquestes situacions en primer lloc.

Queixa 05773/2012

El promotor de la queixa exposa que no ha rebut el pagament de la prestació per cuidador no professional que s'hauria d'haver fet efectiva dos mesos abans, segons el calendari que se li havia facilitat. Manifesta que ha sol·licitat explicacions verbalment i que ha presentat una reclamació al Departament, però que no ha rebut cap informació aclaridora.

El Departament de Benestar Social i Família informa que ha enviat un escrit a l'interessat en què l'informa que per estudiar la possibilitat d'agilitar el pagament pendent caldria que aportés un informe dels serveis socials bàsics sobre la situació de precarietat econòmica i vulnerabilitat del cas, però mesos després encara no l'ha presentat.

Queixa 04199/2013

El promotor de la queixa manifesta la seva disconformitat amb la manca de pagament d'una part dels endarreriments derivats dels efectes retroactius de la prestació per cures en l'entorn familiar. Havia estat informat del fraccionament de la quantia pendent, i se li havia anunciat que es faria efectiva l'octubre de 2012, però set mesos després encara no l'havia rebut. Indica que això agreujava la situació econòmica precària en què es trobava la família, considerada en risc d'exclusió social.

Després de constatar aquesta situació amb la informació aportada pels serveis socials bàsics, el Síndic va suggerir al Departament de Benestar Social i Família que estudiés la possibilitat de prioritzar els pagaments, cosa que finalment va fer.

Pàgines extretes de l'Informe Anual 2013. Per accedir-hi, cliqueu [aquí](#)